

Liite 1. Palvelutarpeen arviointi

Etelä-Suomen yhteistyöalueeseen kuuluvat Helsingin kaupunki, Itä-Uudenmaan hyvinvointialue, Keski-Uudenmaan hyvinvointialue, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, yliopistollista sairaalaa ylläpitävä HUS-yhtymä sekä Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueet.

Väestötiedot

Taulukko 1. Etelä-Suomen yhteistyöalueen väestö 31.12.2022 ja väestöennuste vuonna 2030 ja väestömuutos

Väestö	Väestö 31.12.2022	Väestöennuste 2030	Erotus (N) 2022–2030	Muutos (%) 2022–2030
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue	98 972	101 592	2 620	2,6
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	203 192	210 932	7 740	3,8
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue	486 346	511 700	25 354	5,2
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue	280 495	309 052	28 557	10,2
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	204 528	199 927	-4 601	-2,2
Kymenlaakson hyvinvointialue	159 488	148 033	-11 455	-7,2
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	125 353	119 591	-5 762	-4,6
Helsingin kaupunki	664 028	703 540	39 512	6,0
koko maa	5 563 970	5 598 821	34 851	0,6

Etelä-Suomen yhteistyöalue on maan suurin väestöltään ja aluemäärältään. 31.12.2022 väestötietojen mukaan alueella asuu 40 % Suomen väestöstä. Väestöennusteen mukaan alueen väestö kasvaa 81 965 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä (3,7 %). Koko massa väestön kasvu vuoteen 2030 mennessä on 34 851 henkilöä, 0,6 %. Etelä-Suomen yhteistyöalueella väestö kasvaa kaikilla muilla hyvinvointialueilla paitsi Päijät-Hämeessä, Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa. Näillä alueilla väestökehitys on negatiivista ja suurin vähenemä on Kymenlaaksossa.

Taulukko 2. Etelä-Suomen yhteistyöalueen ja koko maan väestö ikäryhmittäin, prosenttiosuus väestöstä

Väestö ikäryhmittäin, %-osuus HVA:n väestöstä 31.12.2022	0–6-vuotiaat	7–15-vuotiaat	16–24-vuotiaat	25–64-vuotiaat	65–74-vuotiaat	75-vuotta täyttäneet, % väestöstä	85-vuotta täyttäneet, % väestöstä
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue	6,3	11,0	8,4	51,0	12,5	10,7	2,7
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	6,9	11,5	9,3	52,2	11,3	8,8	2,1
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue	7,2	11,4	9,8	53,3	9,9	8,5	2,0
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue	7,3	10,4	10,3	55,7	9,0	7,4	1,6
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	5,5	9,4	8,8	48,3	14,9	13,1	3,4
Kymenlaakson hyvinvointialue	4,8	8,8	8,2	48,5	15,6	14,1	3,7
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	4,8	8,8	9,6	47,9	15,2	13,7	3,8
Helsingin kaupunki	6,5	8,6	10,0	57,3	9,3	8,4	2,2
koko maa	6,2	10,0	9,9	50,6	12,5	10,8	2,9

Etelä-Suomen yhteistyöalueen väestö ikääntyy merkittävästi vuoteen 2030 mennessä. Voimakkainta ikääntyminen on Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjan hyvinvointialueilla. Toisaalta Uudella maalla väestössä oli maan eniten lapsia ja nuoria sekä työikäisiä. Eläkeiän ylittäneitä Uudenmaan alueella oli maan vähiten. Helsingissä työikäisten osuus on maan suurin ja ikääntyneiden osuus toiseksi pienin. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella syntyvyys on maan suurimpia ja ikääntyneiden osuus maan pienin. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ennusteen mukaan väestön suhteellinen kasvu on maan suurimpia: väestö kasvaa yli viisi prosenttia vuoteen 2030 mennessä (yli 85-vuotiaat). Väestön ikääntyminen tuo merkittäviä paineita palvelutarpeen kasvuun, iäkkäiden ikääntyneiden määrä kasvaa kaikkialla Etelä-Suomen yhteistyöalueella.

Taulukossa 3 on kuvattu perustietoja Etelä-Suomen yhteistyöalueen väestöstä vuonna 2022

Taulukko 3. Perustietoja Etelä-Suomen yhteistyöalueen väestöstä vuonna 2022

	Helsinki	Itä-Uusimaa	Keski-Uusimaa	Länsi-Uusimaa	Vantaa ja Kerava	Etelä-Karjala	Kymenlaakso	Päijät-Häme	Koko maa	Vaihteluväli
Väestörakenne										
Väestö 31.12.	664 028	98 972	203 192	486 346	280 495	125 353	159 488	204 528	5 563 970	(67805–664028)
Väestöennuste 2030	703 540	101 592	210 932	511 700	309 052	119 591	148 033	199 927	5 598 821	(65348–703540)
Väestöennuste 2040	730 098	104 072	219 729	535 363	330 131	113 074	136 233	193 194	5 588 011	(60312–730098)
Syntyvyys (Yleinen hedelmällisyysluku) *	41,5	42,2	45,3	46,5	48,3	34,4	37,8	41,5	43,4	(34,4–50,5)
0- 17-vuotiaat, % väestöstä	16,9	19,8	21,0	21,1	19,9	15,6	15,6	17,0	18,4	(14,9–22,1)
75 vuotta täyttäneet, % väestöstä	8,4	10,7	8,8	8,5	7,4	13,7	14,1	13,1	10,8	(7,4–15,5)
Väestöennuste 2030, 75 vuotta täyttäneet, % väestöstä	10,0	14,1	12,3	11,0	9,2	17,9	18,9	17,7	14,1	(9,2–21,3)
Ruotsinkielinen väestö, % väestöstä 31.12.	5,5	28,0	1,1	11,7	2,1	0,2	0,8	0,4	5,2	(0,1–50,4)
Ulkomaalaistaustaiset / 1 000 asukasta	186,3	69,9	68,9	165,5	239,0	75,6	67,2	64,1	91,3	(29,7–239,0)
Taloudellinen huoltosuhde*	109,3	123,8	114,7	117,6	112,5	158,9	160,2	155,2	133,4	(109,3–166,7)
Koulutustasomittain*	474,0	371,2	379,7	449,8	367,5	352,7	337,8	343,4	388,3	(337,3–474,0)
Väestön sosioekonominen asema										
Työttömät, % työvoimasta	10,5	8,8	7,9	8,3	11,0	10,6	11,1	12,2	9,5	(5,5–12,8)
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta	4,8	4,3	3,4	3,5	4,7	2,7	3,6	5,8	3,6	(1,5–5,8)
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista	5,3	4,6	3,8	3,9	5,4	5,0	5,6	6,5	4,5	(2,5–6,5)
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	9,0	11,9	11,4	9,3	11,7	12,7	13,8	14,6	11,3	(5,6–16,3)
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä *	27,8	21,9	21,5	21,9	26,9	24,8	26,9	26,1	23,3	(15,9–27,8)
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä	4,6	1,6	1,7	2,9	5,4	1,9	2,3	3,2	2,6	(1,0–5,4)
Väestön sairastavuus										
Sairastavuusindeksi, ikävakiomaton **	84,2	90,9	91,4	80,8	82,3	114,1	114,6	111,0	100,0	(80,8–126,7)
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakiomaton **	64,0	81,0	84,9	66,2	69,3	109,4	130,0	112,1	100,0	(64,0–150,2)
Menetetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0 - 80 vuotta / 100 000 asukasta	5 909	5 214	5 285	4 958	5 965	6 046	6 642	6 235	5 745	(4553–7041)

* 2021

**2019–2021

Taulukossa esitetään väestörakennetta, väestön sosioekonomista asemaa ja väestön sairastavuutta kuvaavia indikaattoritietoja Etelä-Suomen yhteistyöalueen hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungissa ja koko maassa. Indikaattoriarvot on saatu THL:n Sotekuva.fi -palvelusta ja ne kuvaavat vuoden 2022 tilannetta. Poikkeukset on merkitty erikseen. Väestöennusteet on saatu THL:n Sotkanet.fi -palvelusta ja Tilastokeskus on laskenut ne vuonna 2021.

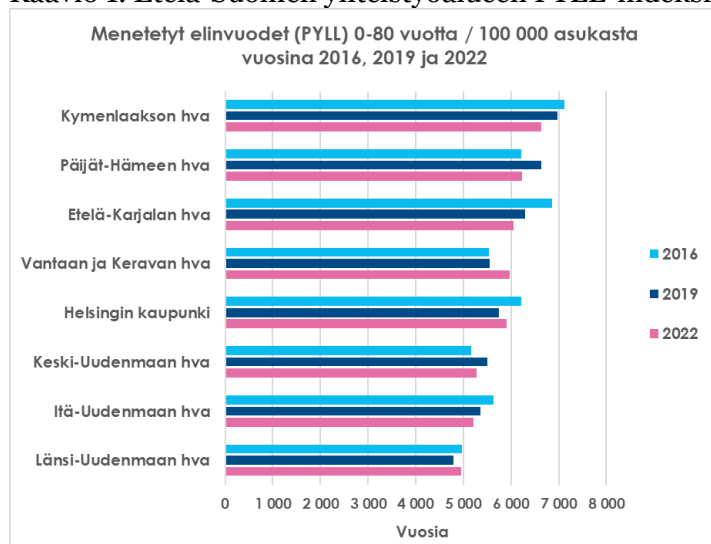
Taloudellinen huoltosuhde jakaantuu alueella siten, että huoltosuhde Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueilla on huomattavan korkea (vaihteluväli 155,2–160,2) maan keskiarvon ollessa 133,4. Ulkomaalaistaustaisia väestöstä on merkittävästi enemmän Helsingissä, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella. Väestön sairastavuus on yhteistyöalueella kahtia jakaantunut. Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueilla sairastavuusindeksi on huomattavasti korkeampi (vaihteluväli 111,0–114,6) kuin maassa keskimäärin (100,0) ja Helsingissä ja Uudenmaan hyvinvointialueilla sairastavuusindeksi on huomattavasti matalampi (vaihteluväli 80,8–91,4) kuin maassa keskimäärin. Menettyjen elinvuosien tarkastelussa (PYLL-indeksi) jakauma on samankaltainen, eli menetettyjä elinvuosia on merkittävästi enemmän Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueilla. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella PYLL-indeksi on myös maan keskiarvoa korkeampi. Työkyvyttömyysindeksin perusteella Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueilla työkyvyttömiä suhteessa maan keskiarvoon on merkittävästi enemmän ja näistä erityisen korkea indeksi on Kymenlaaksossa.

Rakennetyöttömyys on maan keskiarvoon verrattuna korkeampi Helsingissä, Itä-Uudenmaan, Vantaan ja Keravan, Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueilla. Nuorisotyöttömyys on maan keskiarvoa korkeampaa Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan, Vantaan ja Keravan, Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueilla. Pitkäaikaistyöttömien osuus on korkeampi Helsingissä, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan, Vantaan ja Keravan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueilla.

PYLL-indeksin (Potentially Years of Life Lost, menetetyt elinvuodet) nostot

Kaaviossa 1 esitetään Etelä-Suomen yhteistyöalueen PYLL-indeksit vuosilta 2016, 2019 ja 2022. Mittarin arvossa on mukana sekä miesten että naisten toteutuneet menetetyt elinvuodet per 100 000 asukasta.

Kaavio 1. Etelä-Suomen yhteistyöalueen PYLL-indeksit vuosina 2016, 2019 ja 2022.

Vuonna 2022 elinvuosia menetettiin ennen aikaisesti eniten Kymenlaakson hyvinvointialueella (6 642) ja vähiten Länsi-Uudellamaalla (4 958). Ero näiden välillä on 25 %. Alueista Päijät-Hämeen, Etelä-Karjalan ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet sekä Helsingin kaupunki sijoittuivat vuonna 2022 kaikki 6 000 menetetyn elinvuoden tuntumaan (per 100 000 asukasta). Alueiden poikkeama Kymenlaaksoon on 9–11 prosenttia. Keski-Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueet ovat listan alinna n. 5 000 menetetyn elinvuoden (per 100 000 asukasta) arvoilla.

Eniten ennenaikaisia kuolemia aiheutuu verenkiertoelinten sairauksista ja alkoholin käytöstä. Tarkempia PYLL-indeksin sairausryhmittäisiä mittareita voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Sotkanet-tilastoista.

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen ja osallisuuteen liittyvät indikaattorit

Hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori laaja-alaisen hyvinvoinnin mittaamiseksi. Se kuvaa tuoreinta käytettävissä olevaa tietoa hyödyntäen läpileikkausta kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvointi-indikaattoria ei ole saatavissa hyvinvointialuekohtaisesti, vain kunnittain. Etelä-Suomen yhteistyöalueen kuntien välillä on eroja hyvinvointi-indikaattorissa, ja eroja esiintyy myös hyvinvointialueilla sisäisesti kunnittaisessa tarkastelussa.

Taulukko 4. Hyvinvointi-indikaattorit hyvinvointialueittain sekä kuntien vaihteluvälit vuonna 2022

Hyvinvointialue	Hyte-indikaattorin vaihtelu kunnittain (ka 100)
Etelä-Karjala	87–116
Helsinki	93
Itä-Uusimaa	93–115
Keski-Uusimaa	96–112
Kymenlaakso	81–109
Länsi-Uusimaa	88–140
Päijät-Häme	87–107
Vantaa Kerava	90–98

Osallisuuden kokemusta mittaavaa osallisuusindikaattoria ei saa yhteistyöalueen laajuisesti. Yhteistyöalueen hyvinvointialueiden kesken on eroja osallisuuden kokemuksessa sekä ikäryhmittäin että koulutusasteittain.

Hyvinvointivajeiedoista nostot

Ennenaikaiset eläköitymiset kuvastavat eri sairauksien takia työkyvyttömyyseläkettä saavien määrää tuhatta vastaavan ikäistä kohden.

Kymenlaaksossa ennenaikaisten eläköitymisten taso oli vuonna 2021 merkittävästi maan keskiarvoa suurempi, Etelä-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä taso oli maan keskiarvon tasolla ja muissa yhteistyöalueen hyvinvointialueissa ja Helsingissä taso oli merkittävästi maan keskitasoa alhaisempi.

Merkittävimmät ennenaikaista eläköitymistä aiheuttavat sairausryhmät olivat mielenterveyden ongelmat, tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet ja mielenterveyden kehitykselliset häiriöt. Yhdessä nämä sairausryhmät kattoivat 84 % kaikista yhteistyöalueen ennenaikaisista eläköitymisistä. Kymenlaaksossa, Etelä-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä ennenaikaiset eläköitymiset olivat kaikissa näissä kolmessa sairausryhmässä korkeammalla tasolla kuin muilla yhteistyöalueen toimijoilla.

Tautitaakan takia menetetyt elinvuodet (Disability-Adjusted Life Years = DALY) kuvastavat eri sairauksien takia menetettyjä elinvuosia tuhatta vastaavan ikäistä kohden per hyvinvointialue. DALY on kansainvälisesti käytetty indikaattori, joka saadaan laskemalla yhteen ennenaikaiset kuolemat (PYLL) sekä vajaatoimintakykyiset elinvuodet (YLD), ja toimii näin kokonaisvaltaisena hyvinvointivajeen mittarina.

Kymenlaaksossa, Päijät-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa tautitaakan takia menetetyt elinvuodet olivat vuonna 2021 maan keskiarvoa suuremmat, Vantaan ja Keravan ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueilla hieman keskiarvoa alhaisemmat ja Keski-Uudellamaalla, Helsingissä ja Länsi-Uudellamaalla merkittävästi keskiarvoa alhaisemmat.

Eniten elinvuosia yhteistyöalueella menetettiin syöpäsairauksien, tuki- ja liikuntaelimestön sairauksien ja mielenterveyden ongelmien takia. Jokaisella yhteistyöalueen toimijalla syöpäsairaudet olivat yleisin sairauspääryhmä, mutta toiseksi yleisin sairauspääryhmä vaihteli toimijoittain. Helsingissä, Keski-Uudellamaalla, Vantaa-Keravalla toiseksi yleisin sairauspääryhmä oli mielenterveyden ongelmat, Itä-Uudellamaalla, Kymenlaaksossa, Päijät-Hämeessä tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet, Länsi-Uudellamaalla tapaturmat ja Etelä-Karjalassa muut verenkiertoelinten taudit.

Hyvinvointivajetietojen koko raportti on luettavissa hyvinvointivaje.fi.